

## [Charta 77 jako platforma setkání komunistů a nekomunistů]

12. V. [780512-1]

(25) (1) (SSaŽ – Vysočany, 12. 5. 78 dopoledne.)

Charta 77 má jednu obrovskou přednost, na které nám všem musí mimořádně záležet: sešli se tu na společné základně lidé politicky značně rozdílně orientovaní, především pak exkomunisté a „nekomunisté“. Není pochyb o tom, že to nejsou nijak homogenní, nebo dokonce integrované skupiny (či složky Charty). Nicméně lze mít za to, že mezi nimi existuje základní shoda v důrazu na lidská a občanská práva a v přesvědčení, že socialismus (resp. sociálně spravedlivou společnost) lze budovat jenom na demokratických základech. V tom smyslu tedy lze považovat podpis Charty 77 za výraz přesvědčení, že nápravu současného stavu nemohou úspěšně provádět komunisté bez nekomunistů ani nekomunisté bez komunistů. Toto přesvědčení má povahu zásady a je z obou stran závazkem do budoucna.

Nejde ovšem o abstraktní princip, který by neměl opodstatnění v realitě. Komunisté nejsou schopni uplatnit svobody ve společenském životě, tj. obnovit demokratické struktury, především z vnitřních příčin: demokratismus jim není vlastní, nemají smysl pro demokratické struktury, chybí jim tradice a zkušenosti. Existují ovšem i příčiny vnější: nemají v této věci dost důvěry těch ostatních, jejich demokratizační program postrádá dostatečnou věrohodnost (zvláště pro politicky zkušenější a rozvážnější). To se ostatně dostatečnou měrou ukázalo na jaře 1968, kdy jsme se setkávali u mnoha svých přátel s obezřetnou a vyčkávající opatrností, nedůvěřivě pozorující komunistické úsilí o demokratickou obrodu ve společnosti (státě) i ve straně samotné.

Na druhé straně ovšem nelze nějakou demokratizaci a vůbec společenskou obnovu realizovat bez komunistů, tj. bez významných, předních komunistů, ale ani bez širokých komunistických řad. Především proto, že nehledíc na jejich stranickou příslušnost to jsou lidé často velmi kvalitní, pro společnost potřební; ale také proto, že ze společnosti nelze vymazat, vyškrtnout tak silnou skupinu či vrstvu. Lze si ovšem představit, že podmínkou možnosti spolupráce s ostatními občany bude rezignace komunistů na privilegované postavení, na samozřejmou (a nezpochybnitelnou) tzv. „vedoucí úlohu“ apod. To pochopitelně neznamená likvidaci jakéhokoliv „vedení“, ale vybudování demokratických pořádků, umožňujících dosáhnout legitimacy vedení za

určitých, poměrně přesně vymezených podmínek. Bude-li v naší společnosti restituována opravdová demokracie, pak není myslitelné a realisticky nelze očekávat, že by komunisté ztratili náhle jakoukoliv váhu ve společenském dění. Je pravděpodobné, že zejména zpočátku ztratí hodně přívrženců a že dojde ke značnému jejich vnějšmu oslabení. Ale to bude nepochybně jen přechodná fáze, která mít v posledu pozitivní efekt pro konsolidaci komunistických řad. Papíroví a oportunní „komunisté“ bez opravdového přesvědčení odpadnou a zůstanou jen ti, kteří mají pevné přesvědčení. Ti pak budou muset provést důkladnou revizi všeho, co jim zůstalo; budou muset odhodit mnoho nepotřebného a zastaralého, budou muset přijmout a přesně formulovat nové zásady. Ale to bude jen předpoklad a základ jejich nové práce a nepochybného vzrůstu jejich váhy i vážnosti v politické skutečnosti země. V každém případě předpokládám, že se konsolidují rychleji a lépe než demokratické síly, které nejsou ani programově a **teoreticky** ani technicky a prakticky na politickou práci připraveny.

Dnešní sblížení a společný postup nekomunistů s komunisty má epochální význam pro budoucnost, neboť usnadní komunistům, aby se zbavili komplexů (zejména obav až strachu ze změn), a nekomunistům, aby se lecčemu přiučili a překonali svou **leta** trvající politickou nezkušenost, způsobenou jejich vyřazením z praktické politiky.